

Μέγαρο Χορού Καλαμάτας: Ένα νέο τοπόσημο στον ιστό της πόλης

Ελένη Αθανασοπούλου

Πολιτικός Μηχανικός,
Τμήμα μελετών και κατασκευών, ΤΕΙ Πελοποννήσου

Νικόλαος Γιαννακόπουλος*

Αρχιτέκτων Μηχανικός
Τμήμα μελετών, Δήμος Καλαμάτας

(*) Τηλ. 2721361845, και E-mail nigianak@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Το Μέγαρο Χορού Καλαμάτας είναι ένα κεντρικά χωροθετημένο νεόδμητο επιβλητικό κτήριο που σήμερα στεγάζει τις εκδηλώσεις του Διεθνούς Φεστιβάλ Χορού. Σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ως μέρος του οράματος για την πολιτιστική, οικονομική, τουριστική ανάπτυξη της πόλης. Η παρούσα εργασία συζητά τη λειτουργία του ως τοπόσημο, επιδιώκοντας να προσεγγίσει τη νέα πραγματικότητα που διαμορφώνεται για την πόλη και την ευρύτερη περιοχή από τη λειτουργία του Μεγάρου. Δεδομένης της θέσης του στον αστικό ιστό και, κυρίως, δεδομένων των προηγμένων χαρακτηριστικών που ενσωματώνει το σύγχρονο εμβληματικό κτήριο, επανεξετάζονται θέματα σχετικά με το Πρόγραμμα, τον τρόπο λειτουργίας και αξιοποίησής του. Προτείνεται διεύρυνση της χρήσης του με πολλαπλές λειτουργίες, πέρα από όσα συνυφαίνονται με τον πολιτιστικό τομέα του χορού, που θα περιλαμβάνουν περιβαλλοντικές, εκπαιδευτικές, κοινωνικές και οικονομικές εκδηλώσεις, ώστε το Μέγαρο να απεγκλωβιστεί από μια διαφαινόμενη μονομέρεια του χαρακτήρα του, να ανοιχτεί προς την πόλη και, με ρόλο ευρύτερο, να συμβάλει καταλυτικά στην ανάδειξη της αστικής ταυτότητας της Καλαμάτας και στην ανάπτυξη της περιοχής.

Λέξεις κλειδιά: Καλαμάτα, Μέγαρο Χορού, τοπόσημο, περιφερειακή ανάπτυξη, υποδομές.

ABSTRACT: The Dance Hall (Megaron) of Kalamata (which hosts most of the Kalamata International Dance Festival events) is a centrally located, newly constructed imposing building. It was thought, designed and realized as part of the city's vision for its own cultural, economical, touristic growth, as well as of the surrounding area's. The present paper argues on the Megaron's role as a landmark, trying to approach the new reality shaped for the city and its surrounding area, influenced by the presence and function of this building. -Given its location in the urban fabric and, in particular, given its advanced features, this paper reviews issues relating to the Program, the function and utilization. Expanded use of multiple functions beyond what interwoven with the cultural sector of the dance, which would include environmental, educational, social and economic events is proposed, so that the Hall can extricate itself from an apparent one-sidedness, to open to the city and a wider role, to contribute decisively to the emergence of urban identity of Kalamata and the development of the region.

Keywords: Kalamata, Dance Hall (Megaron), landmark, regional development, infrastructures.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Καλαμάτα, πρωτεύουσα του Νομού Μεσσηνίας και έδρα του Διεθνούς Κέντρου Χορού (ΔΙ.ΚΕ.ΧΟ.), κατέχει τον τίτλο της Πόλης του Χορού. Η διοργάνωση του Διεθνούς Φεστιβάλ Χορού κάθε καλοκαίρι, εδώ και 20 χρόνια, έχει φέρει το χορό στο

προσκήνιο και αποτελεί το κεντρικό γεγονός στον πολιτιστικό τομέα στην πόλη και στη Νότια Πελοπόννησο. Η διεθνής διάσταση του φεστιβάλ και η απήχρησή του συμβάλλουν αναμφίβολα στην τοπική ανάπτυξη. Το πρόγραμμα κάθε χρόνο περιλαμβάνει σημαντικές διεθνείς αλλά και ελληνικές παραγωγές του σύγχρονου χορού και στα πλαίσια του φεστιβάλ έχουν παρουσιάσει τη δουλειά τους χορογράφοι και ομάδες διεθνούς βεληνεκούς. Παράλληλα οργανώνονται εργαστήρια (workshops) και σεμινάρια που απευθύνονται σε χορευτές και επαγγελματίες του χώρου αλλά και παράλληλες εκδηλώσεις για ευρύτερο κοινό.

Πρόσφατα εγκαινιάστηκε το Μέγαρο Χορού Καλαμάτας, ένα κτήριο εντυπωσιακά μεγάλο σε σύγκριση με την αστική κλίμακα της Καλαμάτας. Πρόκειται για ένα νεόδμητο κτήριο στο κέντρο της πόλης, στην οδό Αρτέμιδος, στον άξονα Βορρά-Νότου, δίπλα στον ποταμό Νέδοντα. Το κτήριο περιλαμβάνει σκηνή 1500τ.μ. (μαζί με τα παρασκήνια) και αποτελεί το μεγαλύτερο και πλέον σύγχρονο κτήριο πολιτισμού της Πελοποννήσου. Το εν λόγω κτήριο καλείται σήμερα να στεγάσει, πρωτίστως, τις δράσεις και τις εκδηλώσεις του Διεθνούς Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας. Το Μέγαρο Χορού, που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ως μέρος του οράματος για την εξέλιξη της πόλης και την πολιτιστική, οικονομική, τουριστική ανάπτυξή της, πρέπει σήμερα να επανεξετάσει προσεκτικά τις δυνατότητες αξιοποίησής του.

Το Μέγαρο Χορού Καλαμάτας υλοποιήθηκε για να στεγάσει τις δραστηριότητες του Διεθνούς Κέντρου Χορού (ΔΙΚΕΧΟ) Καλαμάτας, το οποίο μαζί με το Κέντρο Σύγχρονης Εικαστικής Δημιουργίας Ρεθύμνης, το Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους της Δράμας, το Κέντρο Μουσικού Θεάτρου του Βόλου, το Εικαστικό Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης της Λάρισας και το Φωτογραφικό Κέντρο Σκοπέλου αποτελούν τους θεσμούς του Εθνικού Πολιτιστικού Δικτύου Πόλεων (ΕΠΑΠ). Οι τέσσερις τομείς του ενιαίου οργανωτικά προγράμματος δράσης του ΕΠΑΠ ήταν θεσμοί, κτιριακή υποδομή, επιμόρφωση και επικοινωνία, ένα πρόγραμμα που ξεκίνησε με στόχο να δραστηριοποιήσει πολιτιστικά την περιφέρεια συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην ανάπτυξη ενός «πολιτιστικού τουρισμού». Βασικές προϋποθέσεις για την ένταξη των πόλεων στο πρόγραμμα ήταν η επιλογή ενός συγκεκριμένου πολιτιστικού τομέα

σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας, η δημιουργία ανεξάρτητου φορέα υλοποίησης, η ύπαρξη καλλιτεχνικής διεύθυνσης και η συγχρηματοδότηση υπουργείου Πολιτισμού και του εκάστοτε δήμου [1]. Η Καλαμάτα ήταν μία από τις εννέα πόλεις που μπηκαν πιλοτικά στην πρώτη φάση του προγράμματος (μαζί με τις πόλεις Βόλο, Κομοτηνή, Ρέθυμνο, Σκόπελο, Λάρισα, Πάτρα, Κοζάνη και Βέροια) στις αρχές τις δεκαετίας '90, ενώ ακολούθησαν, στη συνέχεια, άλλες δεκατρείς πόλεις.

II. Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

Σήμερα, σύμφωνα με την άποψη των συγγραφέων, φαίνεται να βρίσκεται σε ύφεση η τάση της παγκοσμιοποίησης για τη δημιουργία της «παγκόσμιας πόλης», της πόλης, δηλαδή, με τα κοινά γνωρίσματα ανεξάρτητα του τόπου, τα ίδια καταστήματα και εμπορικά κέντρα με τις αναγνωρίσιμες φίρμες προϊόντων, τις αλυσίδες ξενοδοχείων, τα μουσεία και τα εμβληματικά κτήρια αρχιτεκτόνων παγκοσμίου προβολής. Σε αρκετές περιπτώσεις, μετά τη σταδιακή εγκατάλειψη των ιστορικών κέντρων από τους κατοίκους αλλά και την αποβιομηχάνιση πολλών περιοχών, οι πόλεις προσπαθούν να ανατάξουν την εικόνα συρρίκνωσης και ερήμωσης και να αντιμετωπίσουν την υποβάθμιση του αστικού τους περιβάλλοντος. Έτσι αναζητούν μια νέα ταυτότητα, ώστε να διαμορφώσουν τη σύγχρονη εικόνα τους, λαμβάνοντας υπ' όψη τους ισχύοντες κανόνες του παιχνιδιού, χρησιμοποιώντας συχνά τα εργαλεία του «μάρκετινγκ προορισμού»

Η Γοσποδίνη(2002) κατηγοριοποιεί τις πόλεις της Ευρώπης ανάλογα με το μέγεθος και τις αναπτυξιακές τους δυνατότητες. Επιπλέον, προτείνει τη διαχείριση της αστικής εικόνας και τον αστικό σχεδιασμό ως εργαλείο που μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση και βελτίωση των αναπτυξιακών προοπτικών, ειδικά για τις μικρές περιφερειακές πόλεις [2]. Σήμερα, στο διεθνή χώρο, πόλεις σαν την Καλαμάτα, μικρού και μεσαίου μεγέθους, επιδιώκουν την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του τόπου τους και τη διαμόρφωση της ιδιαίτερης ταυτότητας κάθε πόλης, με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών, και την προσέλκυση επισκεπτών, τουριστών και επενδυτών. Διαχρονικά, η πόλη αποτελεί το αστικό σκηνικό για πλήθος γεγονότων και δράσεων. Κοινωνικά, πολιτικά, λατρευτικά, αθλητικά γεγονότα πραγματοποιούνται σε μεγάλες πόλεις, μικρές πόλεις και χωριά. Αυτές οι εκδηλώσεις μπορεί να είναι γραμμικές, π.χ. πορείες και παρελάσεις ή χωρικές, όπως φεστιβάλ και πολυθεματικά projects. Σύμφωνα με την άποψη των συγγραφέων, ανάλογα γεγονότα μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη διαμόρφωση της αστικής εικόνας. Στην εποχή της εικόνας, της τεχνολογίας, των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας

και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης η αστική εικόνα συνήθως χρειάζεται πολλά χρόνια για να διαμορφωθεί και να καθιερωθεί, αλλά μπορεί να καταστραφεί πολύ γρήγορα. Για παράδειγμα, η Γένοβα της Ιταλίας σήμερα, για τους νέους, είναι μάλλον πόλη-συνώνυμο της διαδήλωσης και της διαμαρτυρίας, λόγω των αιματηρών επεισοδίων στη σύνοδο του G8 το 2001, παρά πόλη παγκόσμιας κληρονομιάς λόγω του γεγονότος ότι υπήρξε εξέχον λιμάνι από τον 4^ο αιώνα π.Χ. Σήμερα οι πόλεις ακολουθούν στρατηγικές μάρκετινγκ για να βελτιώσουν τη δημόσια αστική εικόνα τους και να προωθήσουν το «branding» πόλεων, κυρίως μέσω της δημιουργίας μιας νέας ταυτότητας με κυρίαρχη την πολιτιστική διάσταση, τη δημιουργικότητα, την εξωστρέφεια και την καινοτομία. Σε αυτήν την κατεύθυνση μικρές, μεσαίους μεγέθους και μεγάλες πόλεις σχηματίζουν δίκτυα και πολιτιστικές διαδρομές, εστιάζοντας στην πολιτιστική διάσταση, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την καινοτομία και την οικολογία. Επιπλέον, διοργανώσεις και θεσμοί όπως η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, οι Νύχτες Μουσείων, η Λευκή Νύχτα, οι δρόμοι-δίκτυα αναγνωρισμένοι από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η εγγραφή στον κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, το πρόγραμμα Δημιουργικών Πόλεων (Creative Cities) της UNESCO, το πρόγραμμα Cittaslow, και πολλά άλλα στοχεύουν στη δικτύωση των πόλεων, στη σύναψη πολιτιστικών συμμαχιών, στην ανάδειξη των πόλεων ως προορισμών πολιτισμού και ψυχαγωγίας και στην εξωστρέφεια. Στην ίδια κατεύθυνση κινείται συνήθως και η ανάληψη της διοργάνωσης αθλητικών μέγα-γεγονότων, όπως ολυμπιακοί αγώνες, μουντιάλ κ.λπ. ώστε να εξασφαλιστεί διεθνής προβολή, διαφήμιση των πόλεων και προσέλκυση του παγκόσμιου ενδιαφέροντος. Η συμμετοχή σε τέτοια γεγονότα και δραστηριότητες αποφέρει τεράστια οφέλη στις διοργανώτριες πόλεις, μετρήσιμα και μη μετρήσιμα, ενώ διαμορφώνει τις παγκόσμιες τάσεις και τη μόδα [3] - [4].

Η πιο γνωστή, ίσως, περίπτωση αστικής αναζωογόνησης και αναπτυξιακής επανάστασης είναι η πόλη Μπιλμπάο της Ισπανίας, όπου η λειτουργία του σύγχρονου Μουσείου Τέχνης του Ιδρύματος Guggenheim (έργο του αρχιτέκτονα Frank Gehry), οι αστικές επεμβάσεις μεγάλης κλίμακας και η εντυπωσιακή αλλαγή της εικόνας του κέντρου της τότε παρακαμάζουσας πόλης έδωσε ώθηση στην ανάπτυξη της πόλης και κατέστησε το Μπιλμπάο έναν από τους κορυφαίους τουριστικούς προορισμούς [5]. Το μουσείο Guggenheim έγινε παγκόσμια αναγνωρίσιμο τοπόσημο (landmark) και από τα πιο εμβληματικά κτήρια της Ευρώπης. Είχε 2.600.000 επισκέπτες τα δύο πρώτα χρόνια της λειτουργίας του, οι οποίοι σε ποσοστό 80% περίπου πήγαν στην πόλη για να δουν το μουσείο ή παρέτειναν τη διαμονή τους για αυτό το λόγο [6].

Αντίστοιχα, σε διάφορες μεγάλες πόλεις επίσης, έχουν καταγραφεί τις τελευταίες δεκαετίες επεμβάσεις μεγάλης κλίμακας σε κέντρα πόλεων ή αναπλάσεις μεγάλης κλίμακας στον αστικό ιστό - που περιλαμβάνουν νέα εμβληματικά κτήρια καταξιωμένων αρχιτεκτόνων (συνήθως εμπορικής-ψυχαγωγικής ή και πολιτιστικής χρήσης) και δημιουργία νέων τοπόσημων με στόχο την ανανέωση του αστικού αποθέματος και τον επαναπροσδιορισμό της αστικής εικόνας, όπως για παράδειγμα ο Τροχός της Χιλιετίας (London Eye) Λονδίνο [7]. Σκοπός των ανωτέρω πρωτοβουλιών είναι να βελτιωθεί το αστικό περιβάλλον, να ανανεωθεί η αστική εικόνα και να καλυτερεύσει η ποιότητα ζωής των πολιτών και επισκεπτών. Εφόσον, επιπλέον, τα παραπάνω συμβαίνουν στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, τότε η πόλη γίνεται περισσότερο λειτουργική, άνετη και αρεστή στους πολίτες της και, συνακόλουθα, δύναται να αποτελέσει πόλο έλξης και νέο εμπορικό «προϊόν» για προσέλκυση επενδύσεων, ακόμα και αναδυόμενο τουριστικό προορισμό.

Τον Μάιο του 2007, οι υπουργοί Χωροταξίας των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκριναν την Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης: «Προς μια πιο ανταγωνιστική Ευρώπη διαφορετικών περιφερειών» (Εδαφική Ατζέντα) και τον «Χάρτη της Λειψίας για την αειφόρο ανάπτυξη των ευρωπαϊκών πόλεων» (Χάρτης της Λειψίας) στην άτυπη υπουργική σύνοδο για την αστική ανάπτυξη και την εδαφική συνοχή στη Λειψία [8]. Η διεθνής πολιτική για τη βιώσιμη ανάπτυξη στις ευρωπαϊκές πόλεις, όπως περιγράφεται στο Χάρτη της Λειψίας για τις βιώσιμες ευρωπαϊκές πόλεις [9], και τη θεματική στρατηγική για το Αστικό Περιβάλλον (2006), αποτυπώνει τις κατευθύνσεις στις οποίες δεσμεύονται τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες συνοψίζονται στα εξής: (α) Ολοκληρωμένες πολιτικές και προγράμματα αστικής ανάπτυξης, (β) Αρχή της συμπαγούς πόλης, αποτροπή της άτακτης αστικής διάχυσης, (γ) Στροφή του πολεοδομικού σχεδιασμού προς το εσωτερικό της πόλης, με σκοπό την αναβάθμισή της από άποψη: πολεοδομικού ιστού, συγκρούσεων χρήσεων γης, υποβάθμισης δημόσιου χώρου, παλαιώσης κτιριακού αποθέματος, εγκλωβισμού χαμηλο-εισοδηματικών στρωμάτων ή μειονοτήτων σε συγκεκριμένες γειτονίες, αναγκών στεγαστικής αποκατάστασης ορισμένων ομάδων πληθυσμού κ.λπ. και (δ) Προστασία αστικής βιοποικιλότητας, ελάττωση της στεγανοποίησης του εδάφους [10].

Στην κατεύθυνση αυτή κινείται και η εθνική πολιτική για την πολεοδομία. Σύμφωνα με την Καραβασίλη (2012), είναι κοινός τόπος ότι σήμερα οι πόλεις μας βρίσκονται σε κρίση. Ειδικά οι ελληνικές πόλεις διαπιστώνεται ότι είναι από τις λιγότερο ανταγωνιστικές της Ευρώπης και από τις λιγότερο φιλικές προς τους κατοίκους και τους επισκέπτες. Είναι πόλεις εξαιρετικά ενεργοβόρες και με έντονα προβλήματα λειτουργικότητας όπως το κυκλοφοριακό, η ρύπανση, η έλλειψη

περιβαλλοντικών υποδομών, η έλλειψη πρασίνου και ελεύθερων χώρων [11]. Η πολιτική του ΥΠΕΝ (πρώην ΥΠΕΚΑ) έχει, σήμερα, διπλό στόχο: Αφ' ενός, η συγκράτηση της άναρχης αστικής εξάπλωσης των πόλεων και οικισμών αλλά και της διάχυτης εκτός σχεδίου δόμησης, κυρίως εκεί όπου απειλούνται ευαίσθητοι πόροι, όπως παράκτιοι χώροι/ νησιά, δάση, γεωργική γη προτεραιότητας κ.λπ., αφ' ετέρου, αναβάθμιση των πόλεων εσωτερικά, με τις κατάλληλες πολεοδομικές ρυθμίσεις και αναπλάσεις/ παρεμβάσεις [12].

Σήμερα κάποιοι Δήμοι και πολίτες προσπαθούν με λιγότερα να καταφέρουν περισσότερα και στην οικονομική ασφυξία που περιορίζει κάθε δραστηριότητα να αντιτείνουν την ανάληψη πρωτοβουλιών με στόχο τη δημιουργικότητα, την εξωστρέφεια και την καινοτομία. Με ενεργοποίηση των αδρανών δυνάμεων, ανάπτυξη του εθελοντισμού, βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων και με ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε τόπου είναι δυνατόν να επιτευχθεί ο στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης και η διαφοροποίηση με έμφαση στη δημιουργικότητα. Σε αυτήν την κατεύθυνση κινείται η ανάδειξη του Μεγάρου Χορού Καλαμάτας σε τοπόσημο για την πόλη και την ευρύτερη περιοχή, με έμφαση στον τομέα του πολιτισμού αλλά και με σημαντική επιρροή στον κοινωνικό και οικονομικό τομέα.

III. ΤΟ ΜΕΓΑΡΟ ΧΟΡΟΥ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Η πόλη της Καλαμάτας έχει καθιερωθεί στον ελλαδικό και διεθνή χώρο ως πολιτιστικό κέντρο χορού. Η αναμενόμενη πλήρης λειτουργία του Μεγάρου Χορού θα συμβάλει, αφενός, στην διατήρηση και, αφετέρου, στην ενίσχυση της διεθνούς εμβέλειας της πόλης. Το Μέγαρο Χορού Καλαμάτας είναι ο πλέον σημαντικός χώρος εκδηλώσεων για την πόλη και σχεδιάστηκε για να εξυπηρετεί το Διεθνές Κέντρο Χορού· στέγη για παραστάσεις και εκδηλώσεις που οργανώνονται κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ -και όχι μόνο-, αλλά και χώρος για τη φιλοξενία θεατρικών παραστάσεων πρόζας και λυρικού θεάτρου, καθώς και σημαντικού μεγέθους παραγωγών από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Επιπλέον, προβλέπεται η περιστασιακή λειτουργία του ως συνεδριακού κέντρου καθώς και η αξιοποίησή του για άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις της πόλης: μικρά μουσικά σύνολα, κινηματογράφος, διαλέξεις, εκθέσεις κ.λπ.

Το Μέγαρο Χορού Καλαμάτας κατασκευάστηκε από την κοινοπραξία των εταιρειών ΜΕΛΚΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΛΦΑ Α.Ε – ΩΡΙΩΝ ΑΤΕ, κατόπιν διαγωνισμού με το σύστημα «Μελέτη και Κατασκευή». Η σύμβαση υπεγράφη το 2006 για συνολική δαπάνη εργασιών 12.260.164,43€, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ (εργοδότης ο Δήμος Καλαμάτας). Διαθέτει, ίσως, τη μεγαλύτερη κεντρική

σκηνή ελληνικού θεάτρου, επιφάνειας μαζί με τα παρασκήνια περίπου 1.500 τ.μ. Η αίθουσα θεατών μαζί με τους εξώστες είναι 675 θέσεων με δυνατότητα επαυξήσεως και με 15 θέσεις κατάλληλες για ΑΜΕΑ. Διαθέτει εγκαταστάσεις για πιτ ορχήστρας και είναι εξοπλισμένο με όλα τα σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα. Πέραν της κεντρικής αίθουσας υπάρχει μία μεγάλη αίθουσα δοκιμών, επιφάνειας περίπου 350 τ.μ., η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την προετοιμασία των χορευτών αλλά και για τη διενέργεια παράλληλων, με την κύρια αίθουσα, εκδηλώσεων. Το κτήριο, εκτός από τους χώρους που προορίζονται για καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, διαθέτει σημαντικό αριθμό ατομικών και ομαδικών αποδυτηρίων, χώρους διοίκησης και βιβλιοθήκης, κυλικείο καθώς και φουαγιέ-χώρο υποδοχής.

Εικόνα 1. Το Μέγαρο Χορού Καλαμάτας (2016) (φωτ. από προσωπικό αρχείο Ν. Γιαννακόπουλου)

Εικόνα 2. Εσωτερικό φουαγιέ του Μεγάρου. (φωτ. από προσωπικό αρχείο Ν. Γιαννακόπουλου)

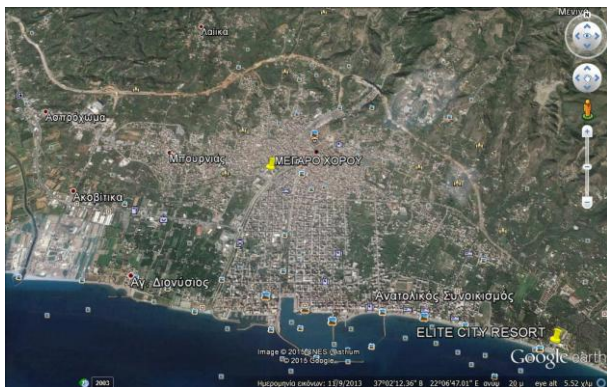
Εικόνα 3. Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου Μεγάρου (2016). Λεπτομέρειες. (φωτ. από προσωπικό αρχείο Ν. Γιαννακόπουλου)

Το Μέγαρο Χορού Καλαμάτας λειτουργεί σαν «σημείο» στο χώρο αλλά και σαν «πύλη», καθώς βρίσκεται στον κυριότερο οδικό άξονα βορρά-νότου της πόλης, την οδό Αρτέμιδος. Εκεί οδηγούν οι δύο εισόδους της πόλης (νέα είσοδος Καλαμάτας & περιφερειακή οδός Καλαμάτας -υπό κατασκευή). Το Μέγαρο Χορού, λόγω της χωροθέτησής του, απευθύνεται τόσο στους κινούμενους από τις εισόδους της πόλης επισκέπτες, όσο και σε αυτούς που—αντικρίζουν το κτήριο από το πολεοδομικό κέντρο της πόλης. Το κτήριο, με το «εργοστασιακό» ύφος που του προσδίδει το ανάγλυφο μεταλλικό ικρίωμα που περιβάλλει τους χώρους του κοινού της μεγάλης αίθουσας, χαρακτηρίζεται από την πλαστικότητα των απαιτούμενων για την λειτουργία του όγκων και, ταυτόχρονα, από τη διαφάνεια των χώρων για το κοινό (foyers), που επιτρέπουν την αναγνωσιμότητα των εσωτερικά του κτηρίου τεκταινομένων. Η μορφή του κτηρίου εκπέμπει φιλικότητα προς τον διερχόμενο, ικανοποιώντας την «περιέργεια» του για τα πολιτιστικά δρώμενα. Η στιβαρή και αυστηρή μορφή το διαφοροποιούν από τα άλλα κτήρια στον ιστό της πόλης συμβάλλοντας στη θεώρησή του ως σημείου αναφοράς με εμβληματικό χαρακτήρα. Τα στοιχεία από γυαλί με πολύ ισχυρή αντανάκλαση συνδιαμορφώνουν την επιδερμίδα του κτηρίου. Η διάτρητη μορφή των μεταλλικών στοιχείων των όψεων έχουν επιλεγεί προκειμένου, αφενός μεν, να υπάρχει ορατότητα από το εσωτερικό και, αφετέρου, να επιτρέπεται ο φυσικός αερισμός του εσωτερικού χώρου (όπου δεν συνοδεύεται με γυαλί στο εσωτερικό). Η ανακλαστική επιφάνεια που προκύπτει κάνει ορατή την κατασκευή από πολύ μεγάλη απόσταση, από ξηρά, θάλασσα και αέρα [13]. Τα μεταλλικά σκίαστρα των όψεων σε συνδυασμό με τις επιφάνειες από γυαλί (έξι γυάλινα πλαίσια ύψους περίπου τεσσάρων μέτρων έμπροσθεν της κύριας όψης) που αποτελούν στοιχεία της περιφράξης και σηματοδοτούν την είσοδο στον περιβάλλοντα χώρο του Μεγάρου, συνεισφέρουν στη δημιουργία ενός συνόλου, μιας ξεχωριστής νησίδας στην αστική γεωμετρία.

IV. ΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΡΟΥ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΙΣΤΟ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ

Το οικοπέδο στο οποίο ανεγέρθηκε το Μέγαρο Χορού, αποτελεί επίσης σημείο αναφοράς στην πόλη, καθώς εκεί λειτουργούσε, από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, το ελαιουργείο-σαπωνοποιείο Λιναρδάκη, εργοστάσιο με σημαντικό κύκλο εργασιών και διεθνείς εξαγωγές. Η αρχιτεκτονική μορφή του Μεγάρου, σήμερα, με τις βιομηχανικές γραμμές, μπορεί να θεωρηθεί μια μετεξέλιξη της αστικής εικόνας στο συγκεκριμένο οικόπεδο-σημείο αναφοράς. Με την διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου του Μεγάρου το πρώτο εξάμηνο του 2016, θα ολοκληρωθεί η ανάπλαση του χώρου και μιας ευρύτερης περιοχής, περίπου 5000 τ.μ. Η προς υλοποίηση αστική ανάπλαση της περιοχής του Μεγάρου Χορού εξασφαλίζει την λειτουργική σύνδεσή του με τον πολεοδομικό ιστό της πόλης. Η μελέτη του περιβάλλοντος χώρου, ακολουθώντας την αισθητική του συγκροτήματος, το συνδέει με τον αστικό ιστό. Το κτιριακό συγκρότημα, μετά κι από την ολοκλήρωση του περιβάλλοντα χώρου, θα αποτελέσει ένα σύγχρονο σημείο αναφοράς, έναν πόλο έλξης, ένα τοπόσημο για την πόλη της Καλαμάτας.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η διαμόρφωση ενός δημόσιου αστικού χώρου αφενός σφραγίζει τη φυσιογνωμία μιας πόλης, μεταβάλλοντας, συχνά, όψεις της καθημερινότητάς της και, αφετέρου, αντανακλά τον βαθμό εγρήγορσης μιας πολιτείας απέναντι στα προβλήματα και τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας [13]. Η δράση που πρόσφατα ανέλαβε ο Δήμος πάντως, κινείται στην κατεύθυνση της περαιτέρω ανάδειξης του Μεγάρου, με την (υπό υλοποίηση) διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου, καθώς και την απαλλοτρίωση όμορης ιδιοκτησίας που επιβάρυνε αισθητικά την περιοχή· ενώ περιορίζει την οπτική προς το Μέγαρο από το Βορρά. Επιδιώκεται, επομένως, το Μέγαρο να μην είναι απλώς ένα σημείο στο χάρτη, παίζοντας μόνο το ρόλο της στέγης του χορού, αλλά, το εμβληματικό κτήριο, στον αστικό άξονα Βορρά-Νότου, να λειτουργήσει ως το κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής, ως μια εστία αναζωογόνησης δίπλα στον ποταμό Νέδοντα.

Εικόνα 4. Θέση του Μεγάρου Χορού στην Πόλη. (υπόβαθρο: earth google)

Η ανέγερση του Μεγάρου Χορού Καλαμάτας έχει μακρά ιστορία και με οικονομικό αντίκτυπο, καθώς χρειάστηκαν περίπου 14 εκ. ευρώ από το Γ'ΚΠΣ και το ΕΣΠΑ για την αποπεράτωση και λειτουργία του. Ωστόσο, δεν έχει βρεθεί ακόμα η μια ολοκληρωμένη λύση στο θέμα της αξιοποίησης και της βέλτιστης δυνατής λειτουργίας του. Το 2014 συντάχτηκε για λογαριασμό του Δήμου Καλαμάτας μελέτη βιωσιμότητας (από ιδιωτική εταιρία με μεγάλη εμπειρία σε συναφείς μελέτες) με σκοπό τη διαμόρφωση του πλαισίου λειτουργίας και διοίκησης του Μεγάρου. Ως προς το θέμα της λειτουργίας του, προτάθηκαν τρία εναλλακτικά σχήματα λειτουργίας: Α) με φορέα λειτουργίας το Δήμο, Β) με την παραχώρηση της λειτουργίας σε ιδιωτικό φορέα, Γ) μεικτό σύστημα[14]. Παρόλα αυτά το θέμα του φορέα διαχείρισης και λειτουργίας του Μεγάρου δεν έχει ακόμα προχωρήσει.

V. ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ως τοπόσημο ορίζεται ένα σημείο αναφοράς, κάτι που χαράσσεται στη μνήμη των επισκεπτών, κάτι που φαίνεται από μακριά, κάτι που σχετίζεται με την ευημερία μίας περιοχής, που ταυτίζεται με αυτήν και οφείλει να έχει έντονο πολιτισμικό χαρακτήρα [15]. Οι ελληνικές πόλεις φαίνεται να αναζητούν νέα τοπόσημα για να αναδείξουν τις ιδιαιτερότητές τους, να προβάλλουν την ιδιαίτερη ταυτότητά τους και την πολυμορφία τους και να διαχειριστούν τη δημόσια εικόνα τους με όρους μάρκετινγκ. Η Θεσσαλονίκη φαίνεται να επιδιώκει την ανανέωση της εικόνας της, προκρίνοντας (παράλληλα με το Λευκό Πύργο ως μνημείο-σύμβολο/τοπόσημο) τη δημιουργία ενός σύγχρονου τοπόσημου, στην παραλία, με τις πρόσφατες βραβεύσεις, πέντε μελετών (βλ. εικόνες 5 & 6) στον Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό Ιδεών "Δημιουργία & Ανάκτηση Κοινόχρηστων και Κοινωφελών Χώρων και Ανάδειξη Χώρων «Τοπόσημου» στην αστική περιοχή του Δήμου Θεσσαλονίκης" [16].

Αντίστοιχα, στον φαληρικό όρμο προγραμματίζεται (επίσης κατόπιν Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού), μέσα στη θάλασσα, η κατασκευή ενός νέου τοπόσημου, ως μέρος της ανάδειξης του παραλιακού μετώπου, το οποίο θα είναι ένας σταθμός θαλάσσιας επικοινωνίας [17]-[18].

Εικόνα 5. Ξενοφόρα, Βραβείο στον αρχιτεκτονικό διαγωνισμό Δημιουργία & Ανάκτηση Κοινόχρηστων και Κοινωφελών Χώρων και Ανάδειξη Χώρων «Τοπόσημου» στην αστική περιοχή του Δήμου Θεσσαλονίκης" πηγή υπ. αρ. [16]

Εικόνα 6. Υδατογράφημα Βραβείο στον αρχιτεκτονικό διαγωνισμό Δημιουργία & Ανάκτηση Κοινόχρηστων και Κοινωφελών Χώρων και Ανάδειξη Χώρων «Τοπόσημου» στην αστική περιοχή του Δήμου Θεσσαλονίκης" πηγή υπ. αρ. [16].

Η θέση του Μεγάρου Χορού Καλαμάτας στο δεδομένο σημείο του αστικού ιστού καθώς και ο χαρακτήρας του κτηρίου προσφέρονται, απολύτως, ώστε να ενσαρκώσει το Μέγαρο ένα νέο τοπόσημο, κατά αντιστοιχία με τη σύγχρονη τάση για ανάδειξη τοποσημών, δηλαδή, κατά κύριο λόγο, εμβληματικών κτηρίων ή/και κτηρίων που συνδέονται με τον πολιτισμό. Θα λειτουργεί ως ένας νέος πόλος έλξης για την ευρύτερη περιοχή, ως ένας «φάρος κατεύθυνσης» στον πολεοδομικό ιστό της πόλης. Χωρίς αμφιβολία, το μέχρι σήμερα ιστορικό τοπόσημο της Καλαμάτας είναι ο Ναός των Αγίων Αποστόλων, στο ιστορικό κέντρο βυζαντινό μνημείο (11^{ος} αι.) και έμβλημα του Δήμου Καλαμάτας. Ο Ναός αποτελεί σημαντικό ιστορικό μνημείο της πόλης αλλά και της χώρας, καθώς εκεί έγινε η πρώτη δοξολογία και ξεκίνησε η επανάσταση του 1821, στις 23 Μαρτίου.

Όπως αναφέρει και η Μαραγκοπούλου (1994), «η ανάπτυξη και άνθιση των πολιτιστικών δράσεων στην Καλαμάτα ξεκίνησαν στα τέλη της δεκαετίας του '80, όταν, ενώ στην υπόλοιπη Ελλάδα ο πολιτισμός προχωρούσε, ως επί το πλείστον, με κόπους και δυσκολίες, στην Καλαμάτα τα πράγματα κύλησαν γρήγορα και με ουσιαστικά αποτελέσματα. (...) Η θέληση της τοπικής αυτοδιοίκησης και η αποφασιστικότητά της να επέμβει δυναμικά στην πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης έπαιξε ρόλο καθοριστικό» [19]. Οι πολίτες, από την άλλη πλευρά, έχουν αγκαλιάσει τις καλλιτεχνικές και πολιτιστικές δράσεις και εκδηλώσεις που αναλαμβάνονται και υλοποιούνται από τις Δημοτικές Επιχειρήσεις (επί πολλά χρόνια από τη Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Καλαμάτας (ΔΕΠΑΚ) και σήμερα από τη ΦΑΡΙΣ). Κυρίως, δε, το Δημοτικό Ωδείο, τη Σχολή Εικαστικών καθώς και τη Σχολή Χορού. Εξάλλου, τα τελευταία 30 χρόνια, είχε προετοιμαστεί το έδαφος και έχει πλέον έμπρακτα εκφραστεί η εκτίμηση των δημοτών στα Καλλιτεχνικά Σχολεία, με τη φοίτηση εκεί χιλιάδων παιδιών, καθώς και με την παρακολούθηση όλων των παραστάσεων και των καλλιτεχνικών εκδηλώσεων από πλήθος κόσμου. Συνεπώς, αποδεικνύεται ότι έχει ήδη διαμορφωθεί μια πολιτιστική κουλτούρα στο κοινό της πόλης, το οποίο, επί σειρά ετών, έχει αγκαλιάσει και στηρίζει και το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού, όπου παρουσιάζονται παραστάσεις διεθνούς απήχησης και, ορισμένες φορές, ιδιαίτερων απαιτήσεων.

Υπάρχει, λοιπόν, πρόσφορο έδαφος για περεταίρω ανάπτυξη αυτής της πολιτιστικής κουλτούρας, η οποία μπορεί να διαπεράσει τα κοινωνικά στρώματα

και να στηρίξει τις ομάδες συμφερόντων που παίζουν καθοριστικό ρόλο στην πόλη, στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της πολιτιστικής ταυτότητας της πόλης, με πυλώνες δράσης τη δημιουργικότητα και την εξωστρέφεια. Στο πλαίσιο αυτό, το Μέγαρο Χορού Καλαμάτας μπορεί να ενσαρκώσει το σύγχρονο τοπόσημο της πόλης και με το ειδικό του βάρος, εκτός από στέγη του Χορού και των καλλιτεχνών, και χώρος εκδηλώσεων του ΔΙΚΕΧΟ, να αποτελέσει το αναπτυξιακό ορόσημο που χρειάζεται η Καλαμάτα. Επίσης, να γίνει πηγή έμπνευσης για δημιουργικότητα και εξωστρέφεια, με στόχο να αποκομισθούν πολλαπλασιαστικά οφέλη.

Σήμερα, δεδομένης της οικονομικής κρίσης, της οικονομικής στενότητας των Δήμων και της κρίσης του πολιτιστικού τομέα, γενικότερα, το θέμα της βέλτιστης δυνατής αξιοποίησης του Μεγάρου Χορού χρήζει ειδικής προσέγγισης. Η χρήση του Μεγάρου Χορού Καλαμάτας για τις δράσεις του ΔΙΚΕΧΟ και κάποιες παραστάσεις του Διεθνούς Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας είναι σαφώς περιοριστική. Ο προσανατολισμός μόνο σε ψυχαγωγικές και πολιτιστικές δράσεις, με έμφαση κατά κύριο λόγο στο χορό, κρίνεται ανεπαρκής και σχετικά μονόπλευρος, καθώς περιορίζει την εμβέλεια του Μεγάρου, σε ένα συγκεκριμένο και εξειδικευμένο κοινό.

Σε αυτό το πλαίσιο, συνεκτιμώντας τη σύγχρονη αντίληψη της διεπιστημονικής προσέγγισης θεμάτων και την τάση για δημιουργικότητα, εξωστρέφεια και καινοτομία, οι συγγραφείς αναπτύσσουν τον προβληματισμό τους με σκοπό να συνεισφέρουν στον επιβεβλημένο επανασχεδιασμό του Προγράμματος λειτουργίας και αξιοποίησης του Μεγάρου. Κρίνεται πλέον απαραίτητο το Μέγαρο Χορού να ανοιχθεί προς την κοινωνία, την τοπική και την ευρύτερη, ξεπερνώντας τα στενά όρια της προσφοράς στον πολιτιστικό τομέα του χορού και των συνυφασμένων με αυτόν εκδηλώσεων και να διεισδύσει στον κόσμο της δημιουργικότητας και της καινοτομίας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με σύγχρονα «όπλα», μεθοδολογίες και εργαλεία, μέσω ορθόδοξων αλλά και περισσότερο ανατρεπτικών δρόμων.

Η συνεισφορά του Μεγάρου στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη μπορεί να αποδειχθεί καταλυτική, αν επιτευχθεί η συγκέντρωση πόρων από διάφορους τομείς δραστηριότητας. Το Μέγαρο πρέπει να αξιοποιηθεί ευρύτερα και να λειτουργήσει με μεγαλύτερη πολλαπλότητα, συνδυάζοντας πολιτιστικές, αλλά, ταυτόχρονα, και περιβαλλοντικές, οικονομικές, ανθρωπιστικές και κοινωνικές δραστηριότητες, επεκτείνοντας τα όρια της καλλιτεχνικής δημιουργίας, ώστε να αποδώσει προστιθέμενη αξία στην πόλη και την περιοχή. Οι νέες χρήσεις πρέπει να είναι συμβατές από το ΓΠΣ, να προσδιορίζονται ως διεύρυνση, ως άνοιγμα, των δραστηριοτήτων του Μεγάρου προς την κοινωνία, τη νεολαία και προς ένα καινούριο κοινό. Για παράδειγμα, οικογένειες με παιδιά, στη λογική διαθεματικών βιωματικών εργαστηρίων. Όλα τα

παραπάνω ας γίνουν στο πνεύμα της εποχής, ώστε το Μέγαρο να συμβάλλει ουσιαστικά και ρεαλιστικά στην πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της Καλαμάτας και της ευρύτερης περιοχής.

Οι δυσκολίες της εξεύρεσης της βέλτιστης δυνατής λύσης για το Πρόγραμμα της χρήσης και την αξιοποίηση του Μεγάρου είναι αρκετές, με κυριότερη ίσως τη δυσκολία της βιωσιμότητας με καθαρά οικονομικούς όρους. Ένα νεόδητο αλλά, ταυτόχρονα, ενεργοβόρο κτήριο με υψηλό κόστος συντήρησης (ακόμα και χωρίς εκδηλώσεις) είναι σαφές ότι έχει δύσκολα διαχειρίσιμο λειτουργικό κόστος, το οποίο δεν μπορεί να αναλάβει ο Δήμος. Η αναζήτηση χορηγιών και η εκμετάλλευση των βοηθητικών χώρων, π.χ. του κυλικείου ή του φουαγιέ, δε φαίνεται να δίνουν οριστική λύση στο θέμα. Συνεπώς, πρέπει να αναζητηθούν τρόποι καλύτερης εκμετάλλευσης των διατιθέμενων χώρων, όπως είναι, λ.χ. οι αδιαμόρφωτοι χώροι του υπογείου, που, ας τονίσουμε, έχουν προδιαγραφές χώρων κύριας χρήσης. Σε αυτήν την κατεύθυνση κινείται η μετεγκατάσταση της Δημοτικής Σχολής Χορού στο υπόγειο του Μεγάρου, ώστε να πάρει άμεσα ζωή το κτήριο και να αποδοθούν κάποιοι χώροι του στην πόλη. Επιπροσθέτως, για εκμετάλλευση προσφέρεται και ο περιβάλλον χώρος (μια ζώνη 5.000 τ.μ), όπου στο περιφραγμένο τμήμα του μπορούν να φιλοξενηθούν υπαίθριες εκδηλώσεις και εκθέσεις. Επιπλέον, η μορφή και το μέγεθος του φουαγιέ προεξοφλούν την ελευθερία χρήσης του σαν αρχιτεκτονικό κέλυφος στέγασης πολιτιστικών αλλά και εμπορικών δράσεων.

Μελλοντικά, η πιθανή σύνδεση του Μεγάρου μέσω μιας εμβληματικής πεζογέφυρας με τον παρακείμενο αξιόλογο (και διαθέσιμο για πολιτιστική αξιοποίηση) χώρο του Κεντρικού Σιδηροδρομικού Σταθμού και η διεύρυνση πεζοδρομίων της δημοτικής οδού Ιατροπούλου, θα το συνδέσουν άμεσα με την κεντρική πλατεία της πόλης και θα διευρύνει περισσότερο την επιρροή του στην πόλη και την επικοινωνία του με αυτήν. Για την κατασκευή αυτής της πεζογέφυρας θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος των δωρεών από πολίτες (crowdfunding), όπως έγινε στην κατασκευή της ξύλινης πεζογέφυρας Luchtsingel του Ρότερνταμ [20], [21].

Επιπλέον, πρέπει να διερευνηθεί και η δυνατότητα συνεργασίας με Μη Κρατικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), με ιδιωτικές Εταιρίες, ελληνικές και πολυεθνικές, ή/και Ιδρύματα (Foundations) ή Πανεπιστήμια του εξωτερικού, με τη μορφή, προτείνεται, βραχυχρόνιας μίσθωσης για εκπαιδευτικές, κοινωνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ανάλογες πολιτικές συνάδουν, κατά την άποψή μας, με τον πολιτιστικό χαρακτήρα του Μεγάρου και ενισχύουν την εξωστρέφεια και την προβολή του Μεγάρου όσο και της Καλαμάτας. Το Μέγαρο Χορού μπορεί και πρέπει να αποτελέσει το νέο αστικό σημείο αναφοράς, με την πολλαπλή του διάσταση που δύναται να είναι,

ταυτόχρονα, πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική. Το Μέγαρο μπορεί και πρέπει ως πόλος έλξης να αναφέρεται στο πολιτιστικό, οικονομικό και κοινωνικό γίνεσθαι της δημόσιας σφαίρας, ώστε πέρα ακόμα και από το ρόλο τους ως τοπόσημοι, να συμβάλει ουσιαστικά και καταλυτικά στην επανεκκίνηση της περιφερειακής ανάπτυξης. Άλλωστε, οι πολιτιστικές, κοινωνικές και οικονομικές πρωτοβουλίες, πλέον, αναζητούν νέους χώρους για να φιλοξενηθούν, υπερβαίνοντας τα στερεότυπα των κλασσικών και φορτωμένων χώρων εκδηλώσεων που κυριαρχούσαν έως πρόσφατα (παράδειγματα: Μουσείο Γκαζιού, κήπος Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, Μουσείου Μπενάκη, Νέου Αρχαιολογικού Μουσείου Ακροπόλεως).] Σε αυτήν την κατεύθυνση μπορεί να κινηθεί η ενεργοποίηση και η απόδοση σε χρήση μέσα στο 2016 του περιβάλλοντος χώρου του Μεγάρου Χορού (χορηματοδοτείται με περίπου 900.000 ευρώ από το ΕΣΠΑ) με εναλλακτικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα, Summer Camps, Summer Schools, βιωματικά σεμινάρια κ.λπ.

Άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα πολυμορφικών εκδηλώσεων που αναζητούν μια ιδιαίτερη στέγη είναι και τα Συνέδρια TED-X, που τα παρακολουθούν χιλιάδες συνέδριοι σε διάφορα «εναλλακτικά» μέρη του κόσμου (με την έννοια των μη αναμενόμενων χώρων για Συνέδρια μέχρι πρόσφατα) όπως στην έρημο, σε αίθουσες μπόουλινγκ, στο Έβερεστ, αλλά και στο Εκκλησιαστήριο της Αρχαίας Μεσσήνης όπου πραγματοποιήθηκε το TEDxKalamata 2013, το οποίο ήταν και το 1ο TEDx παγκοσμίως που έγινε σε αρχαιολογικό χώρο. [22]. Επίσης, το Μέγαρο θα μπορούσε να είναι μια στέγη για να παρακολουθήσει κάποιος σε ζωντανή σύνδεση τα συνέδρια TED-X που διοργανώνονται σε μακρινά μέρη [23].

Επίσης, θα άξιζε να εξεταστεί μια λύση στην κατεύθυνση του χώρου εργασίας, δικτύωσης και υποστήριξης νέων επιχειρηματιών, Ελλήνων και Ολλανδών, Orange Grove (δηλ. πορτοκαλεώνας) στην πρεσβεία της Ολλανδίας στο κέντρο της Αθήνας. Το 2013 το ισόγειο της Πρεσβείας παραχωρήθηκε σε νέους ώστε να μπορέσουν να στεγάσουν την ιδέα τους και να ξεκινήσουν μια επιχειρηματική δραστηριότητα, με τη βοήθεια συμβούλων/ μεντόρων και με την υποστήριξη μεγάλων ελληνικών και πολυεθνικών εταιριών, έχοντας πρόσβαση σε εξειδικευμένα εκπαιδευτικά σεμινάρια και μαθήματα, νομικές και λογιστικές υπηρεσίες και δυνατότητα δικτύωσης με εταιρίες [24], [25].

Εξίσου σημαντικό θέμα είναι η επιλογή του σχήματος Λειτουργίας και Διοίκησης του Μεγάρου, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Καλαμάτα είναι μια μεσαίου μεγέθους περιφερειακή πόλη, όπου δύσκολα θα βρεθούν στελέχη με εξειδικευμένες γνώσεις και ικανότητες, για να αναλάβουν το βάρος του να τεθεί σε πλήρη λειτουργία το Μέγαρο και να δώσει το στίγμα του σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Συνεπώς, διαφαίνεται η ανάγκη της λειτουργίας του Μεγάρου

σε στενή συνεργασία με το Δήμο Καλαμάτας και οι συγγραφείς υποστηρίζουν το μεικτό σύστημα διοίκησης, όπως αυτό διατυπώνεται στην πρόταση αξιοποίησης που περιλαμβάνεται στη Μελέτη βιωσιμότητας του Μεγάλου Χορού Καλαμάτας [14]. Στην ομάδα που θα τεθεί επικεφαλής του εγχειρήματος, πρέπει να συμμετέχουν καταλλήλως καταρτισμένα άτομα, από διαφορετικούς χώρους, δηλαδή επιστήμονες, καλλιτέχνες και μάντζες, γνώστες της οργάνωσης εκδηλώσεων κ.λπ., ώστε η διοίκηση, η λειτουργία και η αξιοποίηση του Μεγάλου να προσεγγίζονται από εδώ και στο εξής διεπιστημονικά.

Παράλληλα, με τη χρήση του σωστού «μείγματος» μάρκετινγκ και τη συμβολή των κατάλληλων ατόμων, με όραμα και με αγάπη, το Μέγαρο Χορού Καλαμάτας εκτός από χώρος καλλιτεχνικής δραστηριότητας με κύριες μορφές έκφρασης το χορό και το θέατρο μπορεί να γίνει πόλος έλξης πανελληνίου αλλά και διεθνούς ενδιαφέροντος και να αποτελέσει την καινοτόμο ιδέα που θα μπορούσε να ταράξει τα νερά της Ανατολικής Μεσογείου.

Σε αυτήν την κατεύθυνση, κινείται και η κατατεθείσα υποψηφιότητα της Καλαμάτας για Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης το 2021, ώστε να αξιοποιηθεί το Μέγαρο Χορού, ως κεντρικός χώρος εκδηλώσεων και να αποτελέσει το εργαλείο για την πολιτιστική-αναπτυξιακή, ειρηνική επανάσταση που πρέπει να συντελεστεί στην περιοχή. Η Καλαμάτα με το σύνθημα Kalamata rising έχει προκριθεί στην βραχεία λίστα προεπιλογής (με την Ελευσίνα και τη Ρόδο) [26].

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ολοκλήρωση του Μεγάλου Χορού Καλαμάτας αποτελεί κορυφαία επένδυση για την πόλη, σε επίπεδο πολιτιστικών υποδομών -και όχι μόνο-, η οποία τη θέτει στον διεθνή πολιτιστικό χάρτη. Το Μέγαρο Χορού υλοποιήθηκε ως χώρος του Διεθνούς Φεστιβάλ Χορού, το οποίο αποτελεί τολμηρό και δυναμικό επίτευγμα πολιτιστικής αποκέντρωσης, έχει χαρακτηριστεί πρότυπο, έχει επαινεθεί επανειλημμένως για την παραδειγματική λειτουργία του, τη διαρκή ανάπτυξη και την σταθερή πορεία του. Κατέλαβε, τελικά, μία διακριτή θέση στην καλλιτεχνική ζωή όχι μόνο της χώρας, αλλά και διεθνώς.

Η ένταξη εκδηλώσεων του Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας στον χώρο του Μεγάλου Χορού δημιουργεί μία νησίδα σημαντικών καλλιτεχνικών δρώμενων τοπικού και, κυρίως, υπερτοπικού επιπέδου. Με παράλληλες εκδηλώσεις και δραστηριότητα διαδραστικού χαρακτήρα και σε θέματα καινοτομίας και εκπαίδευσης θα μπορούσε το Μέγαρο να προκαλέσει ενδιαφέρον προς την κατεύθυνση ενός νέου, διεθνώς αναγνωρίσιμου, συμβόλου διευρυμένου χαρακτήρα, που θα

συμβάλλει και στην οικονομική αναζωογόνηση της περιοχής.

Πρόταση της παρούσας εισήγησης είναι η ορθότερη διαχείριση και η πολλαπλότερη λειτουργία του Μεγάλου, με τρόπο περισσότερο διευρυμένης δραστηριότητας προς την πόλη και τους ανθρώπους της, ώστε το Μέγαρο να ανοίξει στην κοινωνία και να ξεφύγει από τη μονοδιάστατη αξιοποίησή του μόνο σε δράσεις χορού και θεάτρου. Προτείνεται να συνδυάσει εκδηλώσεις και δράσεις κοινωνικές, περιβαλλοντικές, εκπαιδευτικές και οικονομικές, γεγονός που θα έχει ως αποτέλεσμα να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη για την πόλη και την περιοχή. Το Μέγαρο ως κτήριο, δηλαδή το κέλυφος με τον εξοπλισμό του, μπορούν να αποτελέσουν το αντηχείο που θα μεγεθύνει την απήχηση των δραστηριοτήτων που θα πραγματοποιούνται σε αυτό. Οι συνθήκες στην Καλαμάτα είναι ώριμες για να αναδειχθεί η πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής, που μπορεί να γίνει η κύρια συνιστώσα στην κατεύθυνση της ανάπτυξης. Με συστράτευση υγιών δυνάμεων στην κατεύθυνση της ενδυνάμωσης της πολιτιστικής ταυτότητας της πόλης της Καλαμάτας, είναι δυνατόν να τεθούν οι βάσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης.

Εικόνα 7. Ανατολική όψη του Μεγάλου Χορού (2014). Φωτ. Κυριάκος Κοντόζογλου.

Εικόνα 8. Ανατολική όψη του Μεγάλου Χορού και του πάρκινγκ του Νέδοντα (2014) (φωτ. από προσωπικό αρχείο Ν. Γιαννακόπουλου)

VII. ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- [1] Αρφαρά, Κ. (2000, October 22). tovima.gr - «Πολιτιστικό Δίκτυο πολλών ταχυτήτων». TO BHMA. Retrieved June 13, 2014, from <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=127306>
- [2] Gospodini Aspa (2002), European Cities in Competition and the New 'Uses' of Urban Design, Journal of Urban Design, 7:1, 59-73, DOI: 10.1080/13574800220129231
- [3] Evans Graeme, (2003) Hard-Branding the Cultural City - From Prado to Prada, International Journal of Urban and Regional Research Volume 27.2
- [4] Evans Graeme (2012) Hold back the night: Nuit Blanche and all-night events in capital cities, Current Issues in Tourism, 15:1-2, 35-49
- [5] Σκαλτσά Μ. και Τζώνος Π (2010), «Με αφορμή τη συζήτηση για το Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Κύπρου: η μουσειολογική διάσταση», δημοσιεύτηκε στον τιμητικό τόμο για την Ξανθίππη Χόιτελ, «ΕΝ ΧΩΡΩ ΤΕΧΝΗΣΣΑ», Τμήμα Αρχιτεκτόνων Α.Π.Θ.
- [6] Baniotopoulou Evdokia (2001), «Art for Whose Sake? Modern Art Museums and their Role in Transforming Societies: The Case of the Guggenheim Bilbao», Journal of Conservation and Museum Studies, Vol 7
- [7] Clark, G. (2014). The Making of a World City: London 1991 to 2021. John Wiley & Sons, σελ 72-73.
- [8] Naylon Isabel, Schneidewind Peter, Tatzberger Gabriele (2007), Συνέχεια που δίνεται στην Εδαφική Ατζέντα και στον Χάρτη της Λειψίας: Προς ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη χωροταξική ανάπτυξη και την εδαφική συνοχή, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Βουξέλλες (ανακτήθηκε από το site http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/territorialag-leipzigchart_ex_summary_TerritorialAg-LeipzigChart_Ex_summary_el.pdf)
- [9] Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΛΕΙΨΙΑΣ για τις βιώσιμες ευρωπαϊκές πόλεις (2007), www.kedke.gr/uploads2008/Leipzig_Charta_AdR_gr.doc
- [10] Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, (από την ιστοσελίδα www.ypeka.gr) Πολεοδομία/ Διεθνές Πλαίσιο, διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=378> , τελευταία πρόσβαση 28.04.2016.
- [11] Καραβασίλη Μαργαρίτα (2012), συνέντευξη στο περιοδικό «ο Μηχανικός σήμερα», αρ. φύλλου 66 Απρίλιος-Μάιος – Ιούνιος 2012, σελ 6.
- [12] Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, (από την ιστοσελίδα www.ypeka.gr) Πολεοδομία/ Εθνική Πολιτική, διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=377> , τελευταία πρόσβαση 28.04.2016.
- [13] Δήμος Καλαμάτας (2014), υπ. Αρ. 2/2014 Μελέτη Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών: Αστική ανάπτυξη μεγάρου χορού Καλαμάτας
- [14] PLANET (2014) Μελέτη βιωσιμότητας του μεγάρου χορού Καλαμάτας, διαθέσιμη στο <http://www.kalamata.gr/images/arhra/2014/06/27-3734/meleti-viwsimotitas-megarou-xorou.pdf> (τελευταία πρόσβαση 28.04.2016)
- [15] Κύρου Γ & Κύρου Χρ., , ένα τοπόσημο για το Φάληρο, kyrou architects, <http://www.kyrou-architects.gr/index.php?01/-ps-g--fl/>
- [16] Δήμος Θεσσαλονίκης (2013), αποτελέσματα Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού Μελετών Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού Ιδεών "Δημιουργία & Ανάκτηση Κοινόχρηστων και Κοινοφελών Χώρων και Ανάδειξη Χώρων «Τοπόσημου» στην αστική περιοχή του Δήμου Θεσσαλονίκης, διαθέσιμο στο http://www.thessaloniki.gr/portal/page/portal/DioikitikesYpiresies/GenDnsiTexnYpiresion/DnsiAstSxedArxMeleton/Diagonismoi/Apotelesmata_diagonismou_gia_to_toposimo
- [17] ΥΠΕΚΑ, (2012) Αναγγελία ελληνικού αρχιτεκτονικού διαγωνισμού για την μελέτη τοπόσημου στην κατάληξη προβλήτας του Πάρκου στον Φαληρικό Όρμο, διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=785&snr%5B524%5D=1768&language=el-GR>
- [18] ΥΠΕΚΑ αρχιτεκτονικοί διαγωνισμοί, βραβεία και εξαγορές, Διαγωνισμός Φαληρικού, διαθέσιμο στο <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=829&language=el-GR#Faliriko>
- [19] Μαργακοπούλου Βίκυ (1994), «Η συμβολή του χορού στην πολιτιστική ανάπτυξη της Καλαμάτας», στο Πολιτισμός και τοπική δημοκρατία, η αφανής πλευρά μίας προφανούς σχέσης, συλλογικός τόμος, εκδ. ΕΕΤΑΑ
- [20] Chovanculiak, Robert and Hudík, Marek (2016), Private Provision of Public Goods via Crowdfunding (March 31, 2016). Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2728585> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2728585>
- [21] Candelise, C. (2015). Crowdfunding and the Energy Sector.Exchange., διαθέσιμο στο <http://www.cedro-undp.org/Content/uploads/Publication/150803012437890-crowdfunding.pdf>
- [22] TEDx in weird places: 5 TEDx events you have to see to believe, διαθέσιμο στο <http://tedx.tumblr.com/post/61429826650/tedx-in-weird-places-5-tedx-events-you-have-to>
- [23] Reissman Hailey (2015), 10 more cool/weird places the TEDx community is watching TED2015 live, διαθέσιμο στο <http://tedxinnovations.ted.com/2015/03/10/10-more-coolweird-places-the-tedx-community-is-watching-ted2015-live/> (τελευταία πρόσβαση 27.04.2016)
- [24] Πουρνάρα Μαργαρίτα, (2014), Τα πρώτα γενέθλια ενός ...πορτοκαλεώνα ευκαιριών, ηλεκτρονική έκδοση εφημερίδας Η Καθημερινή, διαθέσιμο στο <http://www.kathimerini.gr/785245/article/oikonomia/epixeirhseis/ta-prwta-gene8lia-enos-portokalewna-eykairiwn> (τελευταία πρόσβαση 28.04.2016)
- [25] Νάστη Ελένη (2013), Orange Grove: Ένας «πορτοκαλεώνας» επιχειρηματικότητας στην Αθήνα, ηλεκτρονική έκδοση Fortune, διαθέσιμο στο <http://www.fortunegreece.com/article/orange-grove-enas-portokaleonas-epichirimatikotitas-stin-athinas/> (τελευταία πρόσβαση 28.04.2016)
- [26] European Capital of Culture (2016), «Selection of the European Capital of Culture 2021 in Greece, The Selection Panel's report, Pre-Selection Stage», διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/documents/ecoc/2021/greece_en.pdf

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ελένη Αθανασοπούλου

Πολιτικός μηχανικός ΑΠΘ, MSc, MPAAdm,

Τμήμα μελετών και κατασκευών,

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πελοποννήσου,

Καλαμάτα, 24100 - ΕΛΛΑΣ

e-mail: Athanasopoulou@teikal.gr

Χωρογραφίες/ Τεύχος 5/ Αρ 1/ 2018 – σελ 1-9